

BÀN VỀ TỔ CHỨC BỘ MÁY KẾ TOÁN TRONG CÁC DOANH NGHIỆP QUI MÔ NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN

Ma Thị Hương*

Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh – ĐHTN Thái Nguyên

TÓM TẮT

Thành phố Thái Nguyên là địa bàn hoạt động kinh tế năng động của các doanh nghiệp tính đến tháng 10 năm 2008 có tới 1.271 doanh nghiệp và gần 15.000 hộ kinh doanh cá thể chiếm hơn 70% số doanh nghiệp và số hộ kinh doanh cá thể toàn tỉnh. Chính vì vậy, không ngừng đổi mới và hoàn thiện tổ chức công tác kế toán trong các doanh nghiệp qui mô nhỏ và vừa sẽ làm cho kế toán thực sự là công cụ đắc lực của quản lý và điều hành hoạt động sản xuất kinh doanh tại các doanh nghiệp. Qua khảo sát chức công tác kế toán tại các doanh nghiệp tư nhân sản xuất và kinh doanh thương mại qui mô nhỏ và vừa tại TP Thái Nguyên cho thấy hiện nay các doanh nghiệp chưa chú trọng đến công tác tổ chức hạch toán kế toán tại các doanh nghiệp đặc biệt chưa quan tâm đến vấn đề tổ chức bộ máy kế toán một cách khoa học, hợp lý. Xuất phát từ nguyên tắc gọn nhẹ, tiết kiệm hiệu quả cũng như quan điểm đổi mới nghề nghiệp kế toán, chúng tôi đề xuất bộ máy kế toán trong các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh thương mại có thể bố trí theo 3 mô hình tương ứng với qui mô vốn, công tác kế toán, điều kiện lao động kế toán cũng như cách thức tổ chức bộ máy kế toán của doanh nghiệp. Với mong muốn góp phần giúp các doanh nghiệp qui mô nhỏ và vừa (DNNVV) tại thành phố Thái Nguyên tổ chức bộ máy kế toán khoa học và hợp lý.

Từ khóa: Hoàn thiện tổ chức bộ máy kế toán, Doanh nghiệp nhỏ và vừa Thái Nguyên.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Hạch toán trong doanh nghiệp có hiệu quả tốt hay không phụ thuộc rất lớn vào nghệ thuật tổ chức bộ máy kế toán của doanh nghiệp. Tổ chức tốt bộ máy kế toán có ý nghĩa thiết thực không chỉ với doanh nghiệp mà còn cần thiết cho quản lý của Nhà nước. Do vậy, việc không ngừng cải tiến chất lượng bộ máy kế toán là vấn đề luôn được các doanh nghiệp và các cơ quan chức năng quan tâm nghiên cứu.

Thành phố Thái Nguyên là địa bàn hoạt động kinh tế năng động của các doanh nghiệp tính đến tháng 10 năm 2008 có tới 1.271 doanh nghiệp và gần 15.000 hộ kinh doanh cá thể chiếm hơn 70% số doanh nghiệp và số hộ kinh doanh cá thể toàn tỉnh. Chính vì vậy, không ngừng đổi mới và hoàn thiện tổ chức

công tác kế toán trong các DNNVV là vấn đề đang được quan tâm nghiên cứu trên cả lý luận và thực tiễn. Trong phạm vi bài viết này, xin trao đổi về thực trạng và các giải pháp góp phần hoàn thiện tổ chức bộ máy kế toán trong các DNNVV trên địa bàn thành phố Thái Nguyên.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Phương pháp chung

Các phương pháp nghiên cứu truyền thống của kinh tế chính trị như duy vật biện chứng, phương pháp quy nạp, diễn giải, phỏng vấn và các phương pháp như phân tổ thống kê, tổng hợp, phân tích, kiểm chứng... thông qua khảo sát thực tế các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh thương mại quy mô nhỏ và vừa trên địa bàn thành phố Thái Nguyên để đánh giá thực trạng và những vấn đề tồn tại để đưa ra các giải pháp giải quyết.

Cách tiến hành cụ thể

* Ma Thị Hương, Tel: 0984796199,
Email: Huongthiem@yahoo.com.vn

*Thu thập tài liệu đã công bố (tài liệu thứ cấp)

Tập hợp các tài liệu liên quan đến đề tài đã được công bố từ các cơ quan thống kê các cấp, chuẩn mực kế toán Việt Nam, chế độ kế toán áp dụng cho các DNNVV, kết quả nghiên cứu của các đề tài có liên quan,... Trên cơ sở các tài liệu đã có chúng tôi bổ sung hoàn chỉnh cơ sở lý luận về tổ chức công tác kế toán tại các DNNVV, những thông tin chung về tình hình cơ bản của DNNVV trên địa bàn thành phố từ năm 2006 -2007 có ảnh hưởng đến tổ chức công tác kế toán tại các DNNVV nói trên. Các tài liệu thu thập này làm cơ sở đưa ra định hướng và giải pháp hoàn thiện tổ chức công tác kế toán trong các DNNVV trên địa bàn thành phố Thái Nguyên.

* Điều tra số liệu ban đầu (tài liệu sơ cấp)

Để đảm bảo tính trung thực, tính chính xác của số liệu điều tra, chúng tôi tiến hành chúng tôi chọn ngẫu nhiên 60 doanh nghiệp tư nhân trong tổng số 693 DNNVV(có vốn pháp định

dưới 10 tỷ đồng) trên địa bàn thành phố tính đến 31/12/2006 để tiến hành nghiên cứu

- Doanh nghiệp sản xuất tư nhân (DNSX) chúng tôi chọn 30 doanh nghiệp

- Doanh nghiệp tư nhân kinh doanh thương mại (DNTM) chúng tôi chọn 30 doanh nghiệp

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Tổ chức hạch toán kế toán trong các doanh nghiệp qui mô nhỏ và vừa trên địa bàn thành phố Thái Nguyên

Hình thức tổ chức công tác kế toán

Trên cơ sở đặc điểm, quy mô hoạt động của doanh nghiệp mà chủ doanh nghiệp lựa chọn và áp dụng hình thức tổ chức kế toán thích hợp. Qua khảo sát thực tế tổ chức công tác kế toán tại các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh thương mại qui mô nhỏ và vừa tại Thái Nguyên hiện nay các doanh nghiệp rất đơn giản. Kết quả khảo sát mô hình bộ máy kế toán tại các doanh nghiệp như sau:

Bảng 1. Hình thức tổ chức công tác kế toán tại các DNNVV trên địa bàn TP Thái Nguyên

Loại hình doanh nghiệp	Doanh nghiệp sản xuất		Doanh nghiệp kinh doanh thương mại	
	Số lượng	Cơ cấu (%)	Số lượng	Cơ cấu (%)
Bộ máy kế toán				
- Thuê nhân viên kế toán	06	10,00	09	15,00
- Bố trí người làm kế toán	29	48,33	39	65,00
- Phòng, ban kế toán	25	41,67	12	20,00
Cộng	60	100,00	60	100,00

(Nguồn: Số liệu điều tra)

Kết quả trên cho thấy phần lớn các doanh nghiệp không bố trí phòng, hay ban kế toán mà chỉ bố trí người làm kế toán. Số DNSX bố trí nhân viên kế toán là 29 doanh nghiệp chiếm 48,33%. DNTM bố trí nhân viên kế toán là 39 doanh nghiệp chiếm 65%. Đây là mô hình kế toán phổ biến tại các doanh nghiệp tư nhân trên địa bàn TP.Thái Nguyên hiện nay. Thường là các doanh nghiệp qui mô nhỏ (vốn từ 1- dưới 5 tỷ đồng) mỗi doanh nghiệp chỉ bố trí từ 1 đến 2 hoặc 3 nhân viên kế toán để thực hiện công việc của kế toán trong doanh nghiệp.

Đối với doanh nghiệp qui mô kinh doanh lớn mới bố trí phòng, ban kế toán riêng thường là

các doanh nghiệp qui mô vốn từ 5 - dưới 10 tỷ đồng. DNSX có bố trí thành phòng, ban kế toán là 25 doanh nghiệp chiếm 41,67%; DNTM bố trí phòng kế toán là 12 doanh nghiệp, chiếm 20% .

Số doanh nghiệp qui mô siêu nhỏ thường chỉ thuê nhân viên kế toán báo cáo thuế hàng tháng và mang sổ về nhà để ghi chép cuối năm mới ghi sổ và làm báo cáo quyết toán doanh nghiệp. Tỷ lệ này ở DNSX là 10% và DNTM là 20% như vậy doanh nghiệp thuê kế toán là khá phổ biến.

Về trình độ của nhân viên kế toán

Qua khảo sát 60 doanh nghiệp trên địa bàn thành phố cho thấy như sau. Đối với các

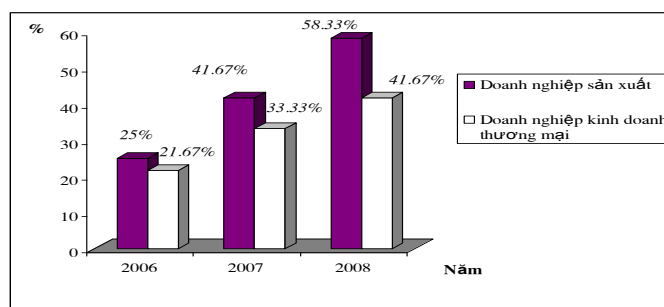
DNSX số người có trình độ đại có 27 người chiếm 74, 14 %, số người có trình độ cao đẳng có 3 người chiếm 8,57% số người có trình độ trung cấp có tới 5 người chiếm 14,25%. Đối với các DNTM số người có trình độ đại có 15 người chiếm 25,86 %, số người

có trình độ cao đẳng có 8 người chiếm 13,79 % số người có trình độ trung cấp có tới 35 người chiếm 60,35%. Bảng 02 cho thấy số nhân viên kế toán có trình độ trung cấp chiếm đa số gần 60% trong tổng số nhân viên kế toán tại các doanh nghiệp được điều tra.

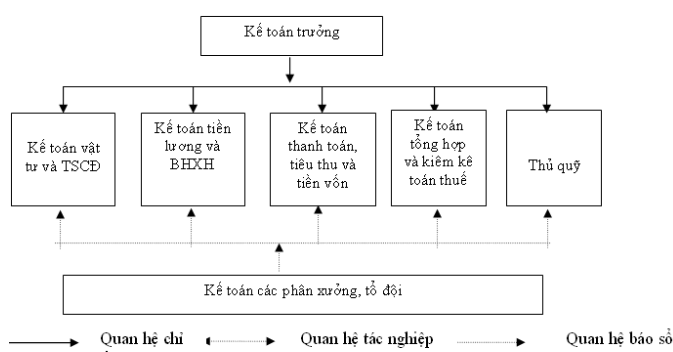
Bảng 2: Trình độ của nhân viên kế toán trong các DNNVV tại TP.Thái Nguyên năm 2007

Loại hình doanh nghiệp	Doanh nghiệp sản xuất		Doanh nghiệp kinh doanh thương mại	
	Số lượng	Cơ cấu (%)	Số lượng	Cơ cấu (%)
- Đại học	15	25,86	5	14,28
- Cao đẳng	8	13,79	3	8,57
- Trung cấp	35	60,35	27	77,14
Cộng	58	100,00	35	100,00

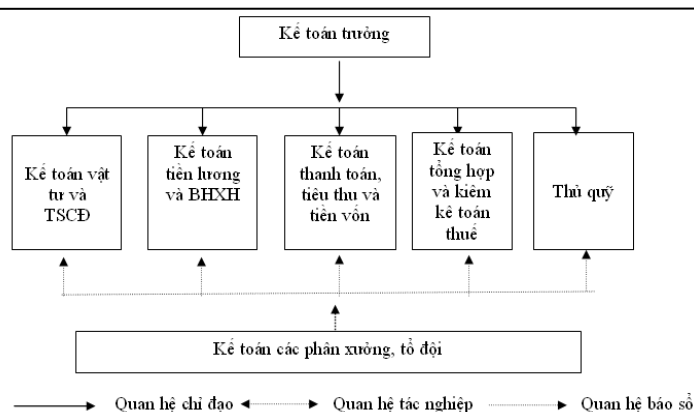
Nguồn: Số liệu điều tra

Biểu đồ 1. Tỷ lệ DNNVV tham gia tập huấn nghiệp vụ năm 2006 – 2008

Sơ đồ 1. Mô hình tổ chức bộ máy kế toán tại các DNTM trên địa bàn TP Thái Nguyên

Sơ đồ 2. Mô hình tổ chức bộ máy kế toán tại các DNSX trên địa bàn TP Thái Nguyên

Qua số liệu bảng trên cho thấy các DNSX thường cần số lượng nhân viên kế toán nhiều hơn và

Trình độ của nhân viên kế toán cũng cao hơn tỷ lệ nhân viên kế toán có trình độ đại học ở doanh nghiệp này là 25,86% trong khi ở các DNKDTM là 14,28%.

Về thu nhập của nhân viên kế toán

Thực tế điều tra cho thấy nguồn thu nhập của các nhân viên kế toán tại các DNNVV tại Thái Nguyên hiện nay còn rất khiêm tốn. Các DNTM thường trả lương cho nhân viên kế toán trình độ trung cấp khoảng từ 800.000 đồng/tháng đến 1.200.000 đồng/tháng; đối với nhân viên kế toán có trình Độ Đại học hoặc Cao đẳng mức từ 1.200.000 đồng/tháng đến 1.500.000 đồng/tháng. Các DNSX sản phẩm mức lương trả cho các nhân viên kế toán có cao hơn nhân viên kế toán trình độ trung cấp khoảng từ 1.000.000 đồng/tháng đến 1.500.000 đồng/tháng; đối với nhân viên kế toán có trình Độ Đại học hoặc cao đẳng mức từ 1.500.000 đồng/tháng đến 2.000.000 đồng/tháng. Qua thực tế điều tra cho thấy thu nhập của nhân viên kế toán các doanh nghiệp trong những năm gần đây từ 2006 – 2008 là tương đối ổn định và có xu hướng tăng. Nhìn chung thu nhập bình quân năm của nhân viên kế toán tại các DNSX cao hơn so với các DNTM

Về bồi dưỡng trình độ của nhân viên kế toán

Trong những năm gần đây, Hệ thống kế toán đã không ngừng được hoàn thiện và phát triển, góp phần tích cực vào việc tăng cường và nâng cao chất lượng quản lý tài chính và

tài chính quốc gia. Chính vì vậy, việc bồi dưỡng nâng cao trình độ nhân viên kế toán có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với các doanh nghiệp. Đặc biệt là với các doanh nghiệp ui mô nhỏ và vừa. Kết quả khảo sát tại các DNNVV về việc bồi dưỡng nâng cao trình độ cho các nhân viên kế như sau:

Kết quả cho thấy tỷ lệ doanh nghiệp cử cán bộ kế toán đi tập huấn nghiệp vụ chưa cao, song có xu hướng tăng qua các năm. Tỷ lệ DNSX cử cán bộ tham gia tập huấn cao hơn so với các DNTM. Điều này chứng tỏ các doanh nghiệp ngày càng quan tâm đến bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn cho nhân viên kế toán tại doanh nghiệp thể hiện tỷ lệ các doanh nghiệp của nhân viên đi tập huấn nghiệp vụ ngày càng cao.

Giải pháp hoàn thiện tổ chức bộ máy kế toán trong các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh thương mại trên địa bàn TP. Thái Nguyên

Từ thực tế nghiên cứu tổ chức hạch toán kế toán trong các DNSX và DNKDTM trên địa bàn thành phố Thái Nguyên, chúng tôi xin đề xuất các giải pháp hoàn thiện tổ chức bộ máy kế toán trong các doanh nghiệp này như sau:

*** Về mô hình bộ máy kế toán**

Bộ máy kế toán luôn tương ứng với qui mô công tác kế toán, điều kiện lao động kế toán cũng như cách thức tổ chức bộ máy kế toán của doanh nghiệp. Từ quan điểm đó, chúng tôi cho rằng đối với các doanh nghiệp tư nhân qui mô nhỏ và vừa, trình độ quản lý thấp, không có phân cấp quản lý tài chính thì nên tổ chức kế toán tập trung, mô

hình kế toán tổ chức theo kiểu trực tuyến tham mưu. Xuất phát từ nguyên tắc gọn nhẹ, tiết kiệm hiệu quả cũng như quan điểm đổi mới nghề nghiệp kế toán, bộ máy kế toán trong các DNSX và DNTM có thể bố trí theo 3 mô hình sau:

- Đối với doanh nghiệp có qui mô siêu nhỏ (vốn kinh doanh dưới 1 tỷ đồng) nên bố trí 1 nhân viên kế toán hoặc có thể thuê nhân viên kế toán nếu đặc điểm kinh doanh không cần thiết phải có sự cố mặt thường xuyên của kế toán.

- Đối với doanh nghiệp có qui mô nhỏ (từ 1 – 5 tỷ đồng) nên bố trí từ 2 đến 3 nhân viên kế toán không nhất thiết phải có kế toán trưởng.

- Đối với doanh nghiệp qui mô vừa (vốn từ 5 – 10 tỷ đồng) nên có phòng, ban kế toán riêng bao gồm từ 3 đến 5 nhân viên kế toán và bắt buộc phải có kế toán trưởng, nếu xét thấy điều kiện trình độ nhân viên kế toán trong doanh nghiệp không đủ tiêu chuẩn có thể thuê kế toán trưởng. Theo mô hình sau:

Tuy nhiên, theo chúng tôi để đảm bảo tính hiệu quả không phải doanh nghiệp nào cũng nhất thiết phải tổ chức bộ máy kế toán thành phòng, ban kế toán, mà chỉ phải bố trí người làm hoặc thuê làm kế toán, kể cả thuê làm kế toán trưởng. Điều này phù hợp với quan điểm đổi mới công tác chuyên môn nghề nghiệp kế toán, kiểm toán. Công việc kế toán, trước đây phải gắn với con người cụ thể trong đơn vị kế toán nay đổi mới thành nghề nghiệp dịch vụ, có thể kinh doanh, thuê mướn. Doanh nghiệp có thể thuê doanh nghiệp dịch vụ kế toán hoặc người làm kế toán thực hiện toàn bộ công việc của đơn vị, kể cả báo cáo tài chính, kê khai nộp thuế,... Doanh nghiệp có thể chỉ thuê kế toán trưởng khi xét thấy kế toán trong đơn vị mình không đủ tiêu chuẩn, điều kiện làm kế toán trưởng.

* Về thu nhập của nhân viên kế toán

Qua khảo sát mức thu nhập nhân viên kế toán tại các doanh nghiệp hiện nay còn rất thấp được tính và trả lương như lao động thông thường trung bình từ 1.500.000 đồng/tháng đến 2.000.000 đồng/tháng. Theo chúng tôi kế toán là một nghề đòi hỏi chất lượng cao về chuyên môn và gắn liền với quả hoạt động kinh doanh của doanh

nh nghiệp. Do vậy việc thanh toán tiền lương theo 3 mô hình sau:

- Đối với doanh nghiệp có qui mô siêu nhỏ (vốn kinh doanh dưới 1 tỷ đồng): nên bố trí mức lương bình quân /tháng/nhân viên là 1.500.000 đồng – 2.000.000 đồng

- Đối với doanh nghiệp có qui mô nhỏ (từ 1 – 5 tỷ đồng) nên bố trí mức lương bình quân /tháng/nhân viên là 2.000.000 đồng – 3.000.000 đồng

- Đối với doanh nghiệp qui mô vừa (vốn từ 5 – 10 tỷ đồng): nên bố trí mức lương bình quân /tháng/nhân viên là 3.000.000 đồng – 4.000.000 đồng.

Chất lượng của công tác kế toán phụ thuộc rất nhiều vào thái độ và tính chuyên nghiệp của nhân viên kế toán. Chính vì vậy thu nhập là một trong những nhân tố ảnh hưởng lớn đến chất lượng làm việc của nhân viên kế toán. Do vậy tùy theo qui mô kinh doanh của doanh nghiệp có thể bố trí hình thức trả lương cho phù hợp với trình độ và khả năng của nhân viên kế toán.

* Về bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn

Trình độ của nhân viên kế toán ảnh hưởng rất lớn đến chất lượng của công tác kế toán trong các doanh nghiệp. Kết quả khảo sát cho thấy tỷ lệ doanh nghiệp cử cán bộ kế toán đi tập huấn nghiệp vụ chưa cao, chủ yếu vẫn là của nhân viên kế toán đi tập huấn nghiệp vụ ngắn ngày tại chi cục thuế hoặc sở kế hoạch đầu tư. Thực ra đây là việc đáp ứng nhu cầu ngắn hạn của doanh nghiệp. Về lâu dài các doanh nghiệp cần có chế độ hỗ trợ kinh phí (học phí, tiền ăn, ở, đi lại...) cho nhân viên kế toán học tập nâng cao trình độ từ trung cấp lên đại học hoặc hỗ trợ kinh phí đi học các khóa học để được cấp chứng chỉ hành nghề kế toán hoặc nâng cao nghiệp vụ chuyên môn cho nhân viên kế toán. Như vậy nhân viên kế toán sẽ yên tâm công tác và làm việc hiệu quả cho các doanh nghiệp

KẾT LUẬN

Trong những năm gần đây, Thái Nguyên là một trong những thành phố có số doanh nghiệp đăng ký kinh doanh gia tăng khá nhanh và được xem là địa bàn kinh tế năng động của các doanh nghiệp. Tuy nhiên, thực tế cho thấy hiện nay các DNNVV trên địa bàn

thành phố Thái Nguyên chưa thực sự chú trọng đến công tác tổ chức hạch toán kế toán, đặc biệt chưa quan tâm đến vấn đề tổ chức bộ máy kế toán tại doanh nghiệp một cách khoa học, hợp lý. Thực hiện kế toán mới chỉ dừng ở việc quản lý, giám sát kinh tế tài chính và bị động chấp hành việc thực hiện các báo cáo kế toán theo chế độ. Công tác đào tạo, bồi dưỡng cho cán bộ, nhân viên kế toán về chính sách, chế độ tài chính kế toán hiện hành chưa được chú trọng. Nguyên nhân chính của những tồn tại này là do hầu hết các giám đốc và kế toán của các DNNVV không nắm vững các nguyên tắc và căn cứ cơ bản để tổ chức bộ máy kế toán của doanh nghiệp mình sao cho khoa học, hợp lý, nhằm tiết kiệm chi phí cho bộ máy kế toán mà vẫn đảm bảo hiệu quả hoạt động của nó. Hơn nữa là do hầu hết các chủ DNNVV độ học vấn hạn chế, không hiểu hết vai trò quan trọng của việc tổ chức bộ máy kế toán. Do đó công tác tổ chức bộ máy kế toán thường không hiệu quả và không đáp ứng được yêu cầu quản lý của doanh nghiệp

Xuất phát từ nguyên tắc gọn nhẹ, tiết kiệm hiệu quả cũng như quan điểm đổi mới nghề nghiệp kế toán, chúng tôi đề xuất bộ máy kế toán trong các DNSX và DNTM có thể bố trí theo 3 mô hình tương ứng với qui mô vốn, công tác kế toán, điều kiện lao động kế toán cũng như cách thức tổ chức bộ máy kế toán của doanh nghiệp. Với mong muốn góp phần giúp các doanh nghiệp qui mô nhỏ và vừa tại thành phố Thái Nguyên tổ chức bộ máy kế toán khoa học và hợp lý.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Tài chính: *Chế độ kế toán doanh nghiệp nhỏ và vừa*, NXB Tài chính, Hà Nội, 2006
- [2]. TS. Nguyễn Thị Đông: *Bài giảng môn học Tổ chức hạch toán kế toán*, 8/2001.
- [4]. Nghị định 90/2001/NĐ-CP ngày 23-11-2001 của Chính phủ về trợ giúp phát triển doanh nghiệp vừa và nhỏ
- [5]. Số liệu điều tra tổ chức công tác kế toán tại các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh thương mại trên địa bàn TP Thái Nguyên.
- [6]. Tổng cục Thống kê, *Niên giám Thống kê tỉnh Thái Nguyên 2007*, NXB Thống kê, Hà Nội, 2008.

[2]. Tổng cục Thống kê, *Niên giám Thống kê tỉnh Thái Nguyên 2008*, NXB Thống kê, Hà Nội, 2009.

SUMMARY

MECHANISM STRUCTURE OF ACCOUNTING IN MEDIUM SIZE AND SMALL SIZE ENTERPRISES IN THAI NGUYEN CITY**Ma Thi Huong****Economics and Business Administration, Thai Nguyen University*

Thai Nguyen city is the active area of economic activities, up to October, 2008 there are one thousand, two hundreds and seventy one enterprises and nearly fifteen thousand individual business households, make up more than seventy percent the number of enterprises and individual business households all over the province. Therefore, inovating improving the work of accounting organization incessantly in the small and medium – sized businesses will make accounting become an efficient tool actually to manage and operate the activities of production and business. Through the survey of organization of accounting apparatus in the small and medium – sized businesses in Thai Nguyen city, now the enterprises have not attached special importance to organization of accounting work, especially, they have not been interested in organization of accounting apparatus scientifically and logically. Proceeding from the orderly, economical and effective principle as well as the opinion of inovating the accounting occupation, we recommend like this: The accounting apparatus in the enterprises of production and trading business, we can arrange according to three models corresponding to the size of capital, accounting work, etc as well as the way of organization of accounting apparatus of enterprises. With the hope to help the small and medium – sized businesses to organize accounting apparatus scientifically and logically.

Key words: *Perfect the Organization of accounting apparatus, Small and medium -sized businesses in ThaiNguyen.*

* Ma Thi Huong, Tel: 0984796199, Email:Huongthiem@yahoo.com.vn